

Yüzüklerin Efendisi Örneği Üzerinden Fantastik Romanlarda Gerçeklik

Reality in Fantasy Novels Through The Lord of the
Rings Example

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Begüm Naz YÜKSELEN^{1*}

Işıl KORKMAZ¹

Aydın YÜKSEK¹

¹Antalya Bilim ve Sanat Merkezi, Antalya/Türkiye

¹Antalya Science and Art Center, Antalya, Turkey

*begumnazyukselen@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-7208-4712

isilkorkmaz24@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5030-5991

aydinyuksekg@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8873-7856

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

17.06.2021

Kabul Tarihi / Date Accepted

30.12.2021

Yayın Tarihi / Date Published

Aralık / December 2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Aralık - Haziran / December - June

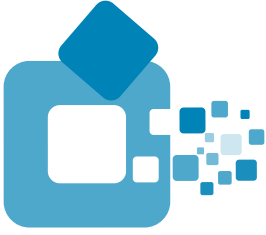
ATIF / CITE as

Yükselen, B.N., Korkmaz, I., Yüksek, A. (2021). "Yüzüklerin Efendisi Örneği Üzerinden Fantastik Romanlarda Gerçeklik" / "Reality in Fantasy Novels Through the Lord of the Rings Example". bilar: Bilim Armonisi Dergisi, 4 (2): 72-76. doi: 10.37125/bilar.953987

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.

Yüzüklerin Efendisi Örneği Üzerinden Fantastik Romanlarda Gerçeklik

Reality in Fantasy Novels Through The Lord of the
Rings Example

ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

Roman türünün tarihsel seyri ya da bu türün ‘kurgusal’ bir özellik taşıdığı dikkate alındığında, özelde romanın genelde ise edebî metinlerin gerçekliğinin farklı bir anlam taşıdığı görülecektir. Bu gerçeklik, gerçek dünya ile çeşitli şekillerde bağlantılar içeren farklı bir gerçekliktir. Yazar, roman kahramanlarını, romanın zamanını ve mekânını oluştururken okuyucuya hayalinde yarattığı bir evren sunar. Makalede hem ülkemizde hem de dünyada önemli bir okuyucu kitlesince sevilerek okunan ve “Fantastik Roman” denildiğinde ilk akla gelen örneklerden olan John Ronald Reuel Tolkien’in “Yüzüklerin Efendisi” adlı üçlemesinde (Yüzük Kardeşliği, İki Kule, Kralın Dönüşü) kurgulanan evren gerçekliği ile yaşadığımız dünya gerçekliği karşılaştırılarak incelenmiştir. Fantastik romanların dünyası ile gerçek hayat arasında benzerlik ve farklılıkları tespit etmek amacıyla Tolkien’in üç kitaptan oluşan „Yüzüklerin Efendisi“ kitapları eleştirel okuma yöntemi esas alınarak okunmuş, konuyla ilgili notlar alınmış, basılı ve çevirim içi kaynaklar tarama yöntemiyle incelenerek toplanan bilgiler doküman analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonrasında yaşanan dünya ile edebî metin olarak kurgulanmış dünyaya ilişkin benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Roman, fantastik roman, gerçeklik, Yüzüklerin Efendisi, Tolkien.

ABSTRACT

Considering the historical course of the novel or the “fictional” feature of this genre, it will be seen that the reality of the novel in particular and the literary texts in general have a different meaning. This reality is a different reality that contains connections with the real world in various ways. While the writer creates the heroes, the time and the space of the novel, author provides the reader with a universe which is created with imagination. John Ronald Reuel Tolkien’s trilogy “The Lord of the Rings”(The Fellowship of the Ring, The Two Towers, The Return of the King) is highly acclaimed by its audience both in our country and the world and it is one of the first examples that comes to mind when “Fantastic Novel” is the topic. In this article, the reality of the universe fictionalized in the books and the reality of the world we live in are compared and examined. In order to determine the similarities and differences between the world of fantasy novels and real life, Tolkien’s ‘Lord of the Rings’ series, consisting of three books, were read on the basis of critical reading method, notes were taken on the subject, printed and online sources were examined by scanning method and the information collected was analyzed using the method of document analysis. After the analysis of the data obtained, the similarities and differences between the world lived and the world constructed as a literary text were determined.

Key Words: Novel, fantastic fiction, reality, The Lord Of the Rings, Tolkien.

1. GİRİŞ

Roman, gerçek ya da gerçeğe yakın olayların yer, zaman ve kişilere bağlanarak anlatıldığı bir türdür. Tarihsel seyir içinde toplumlarda yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik hatta bilimsel ve teknolojik gelişme ve değişimler roman türünün farklı şekillerde kategorize edilmesine neden olmuştur. Bütün farklılıklara rağmen tanımlarda genellikle „gerçeklik“ vurgusu ön plana çıkmaktadır. Karataş (2001), romanda anlatılanların olmuş ya da olması mümkün olaylar olduğunu söyler. Romanda oluşturulan dünyanın yazarın hayalinde kurulmuş olsa da yaşadığımız dünya ile benzeyen birçok yönü olduğuna işaret ederek bunun da okuyucuda gerçeklik duygusu uyandırdığını belirtir.

İlk roman örneklerinden günümüz romanına gelene kadar bu türde önemli değişiklikler ortaya çıkmıştır. Eyigün (2007), modern romanın geleneksel romanın olay örgüsü, zaman, mekân, kahraman gibi öğelerinin değiştirilmesiyle ortaya çıkan yeni bir anlayışın ürünü olduğunu söyler. Bu durum, roman tanımının değişmesine ve yeni sınıflamalar yapılmasına da neden olmuştur. Bu kapsamda tarihî roman, psikolojik roman, sosyal roman gibi sınıflamaların yanı sıra edebî akımların etkisiyle romantik roman, realist roman, natüralist roman vb. olarak da sınıflandırılmalar yapılmaktadır. Son yıllarda yapılan fantastik roman adlandırması, roman türünün diğer türlere göre çok fazla çeşidinin olduğuna işaret eder. Bu türlerin ayrımında ortaya çıkan karışıklığın giderilmesi noktasında Özlük (2011), fantastik romanın sınırlarının çizilmesi gerekliliğini vurgular.

Fantastik kavramı daha çok edebî metinlerdeki masalımsı anlatımı, hayal gücü ürünü olmayı ifade eden bir sıfat olarak kullanılır. Bilim-kurgu, ütopya, distopya gibi kavramlar da roman türü için kullanılan sıfatlardandır. Fantastik romanın bütün bunları kapsayıp kapsamadığı tartışılan bir konudur. Çalışmaya konu edilen „Yüzüklerin Efendisi“ romanının fantastik roman olduğu, genel bir kabul görmektedir. Erksan(2009), Yüzüklerin Efendisi romanının türün kusursuz bir örneği olduğunu söyler.

İki Kule (Tolkien 1999), Kralın Dönüşü (Tolkien 2007a) ve Yüzük Kardeşliği (Tolkien 2009) kitaplarından oluşan Yüzüklerin Efendisi üçlemesinde, dünyanın geleceğini değiştirecek yüzükten kurtulma mücadelesi anlatılmaktadır. Bu mücadele esnasında yaşananlar çeşitli çatışma unsurlarından yararlanılarak akıcı bir dille anlatılmıştır. Hikâye, birçok ırkın yaşadığı „Orta Dünya“da gerçekleşir. Romanın karakterlerinden Bilbo Baggins’in yüz on birinci yaş günü için yapılan kutlamalar esnasında yüzüğün önemi ortaya çıkar. Asıl macera Bilbo’nun konuşma yaparken yüzüğü parmağına takıp

görünmez olmasıyla başlar. Frodo, bu durumu kutlamaya katılmış olan Gandalf ile konuşur. Gandalf, Orta Dünya’nın karanlık ruhu Sauron hakkında bilgi vererek Bibo’nun gitmeden önce Frodo’ya bıraktığı yüzüğün Sauron tarafından dövülen yüzük olduğunu ve Sauron’un yeniden hükmetmesini engellemek için yüzüğün Hüküm Dağı’na götürülerek yok edilmesi gerektiğini anlatır. Romanın bundan sonraki bölümlerinde yüzüğün ait olduğu yere götürülmesi ve bu yolculuk boyunca yaşananlar anlatılır.

Üç kitaptan oluşan Yüzüklerin Efendisi romanında kötü karakter olarak öne çıkan Sauron’u durdurma mücadelesi yapılırken iyi-kötü, güçlü-güçsüz çatışmasına bağlı olarak kamplaşmalar ve birliktelikler oluşur. Bu olaylar, romanın kurgusu içinde belli toplumsal ilişkiler bağlamında gelişir.

Ören (2015), edebî anlamda kurgu dünyasının, kurgusal bir gerçekliği temsil ettiğini, gerçeklik dediğimiz şeyin ise değişikliğe uğrayarak edebî eserin içine girdiğini aktarır. Ören, ayrıca kurgu dünyasında, hayatın gerçekliği ile sanatın gerçekliğinin çakıştığını dile getirmektedir. Yüzüklerin Efendisi üçlemesinde yaratılan kurgusal evrende de toplumların gerçek dünyadaki ilişkilere benzer ilişkiler kurdukları görülmektedir. Boone (2019), romanın ikinci serisinde, İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Avrupa’da gerçekleşen olayların alegorik bir ifadesi olduğunu dile getirir.

2. MATERYAL VE METOT

Fantastik romanlarda gerçeklik olgusunun incelendiği bu çalışmada, türün önemli örneklerinden biri olduğu kabul edilen “Yüzüklerin Efendisi” romanı esas alınmıştır. Üç ayrı kitaptan oluşan serinin bütün kitapları eleştirel okuma yöntemiyle okunmuştur. „Tam insanın“ bilgilenme ve bilinçlenme yoluyla aydınlanmanın ışığından geçmiş insan olduğunu belirten Özdemir(2013), soran, sorgulayan kişilerin kumaşının eleştirel okuma tezgâhında dokunduğunu söyler.

Konu, bütün yönleriyle araştırılmış geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Çalık (2019), bir araştırma konusunun daha önceden çalışılıp çalışılmadığını belirlemede kaynak taramasının önemine değinir ve alan yazın taramasının araştırılacak konunun altyapısını oluşturma, konuyla ilgili okuyucuyu, hakemi ikna etme, araştırmacıya analitik düşünme becerisi kazandırma gibi birçok faydasından söz eder.

Okumalar ve kaynak taraması sonucunda elde edilen veriler, analiz edilmiş ve ulaşılan sonuçlar araştırmanın bulgular bölümünde sunulmuştur.

3. BULGULAR

“Yüzüklerin Efendisi” romanı örneğinden yararlanarak hayatın gerçekliğiyle fantastik romanların gerçekliğinin karşılaştırıldığı -

bu incelemede aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

3.1. Gerçek hayatla roman dünyasının benzeyen yönleri

Edebî metinlerde kahramanlar, yer, zaman ve olay kurgulanırken gerçek hayattakine benzer bir gerçeklik vardır. Bu durum okuyucuda gerçeklik algısını artırır.

Romanda oluşturulan ‘Orta Dünya’ gerçek dünya ile çoğu yönüyle benzerlikler göstermektedir. Kurgusal metinlerin anlatım ve dil özellikleri nedeniyle bu gerçeklikler daha çok metaforik, alegorik yöntemlerle dile getirilmektedir.

Elfler, cüceler, insanlar, hobbitler, yaratıklar gibi gerçek hayatta da görülen ırklar ya da topluluklar vardır. Bu topluluklar ya da ırklar, zaman zaman birlikte hareket ederler. Örneğin Hobbit olan Frodo’nun eline geçen yüzüğün ait olduğu yere götürülmesi için yapılan yolculuğa Gandalf’ın yanı sıra, Legolas (Elf), Gimli (Cüce), Boromir ve Frodo’nun arkadaşları Merry, Pippin ve Samwise de katılır.

“Bana bu kadar merhamet göstermemiştiniz,” dedi, Elf Kralı’nın sarayının derinliklerinde kendi mahkûmiyetinin eski hatıraları aklında canlanan Gloin gözlerinde bir şimşekle. „Hele Hele!“ dedi Gandalf. „Azizim Gloin, şimdi o konuyu açma lütfen. Uzun süre önce düzeltilmiş, esef duyulacak bir yanlış anlaşılıyordu o. Eğer elfler ve cüceler arasındaki tüm zıtlaşmalar buraya taşınacaksa, bu Divan’dan vazgeçelim daha iyi.”(Tolkien 2009, 325).

Toplumlar, bireyler arasında anlaşmazlıklar çıkmakta, bunların uzlaşmayla çözülmesi için çaba gösterilmektedir. Kitaptan yapılan alıntıda bu durum görülmektedir.

Romanda fakirler basit bir delik, tek pencereyi ya da penceresiz ilkel oyuklarda yaşarken durumu iyi olanlar (zenginler) daha iyi koşullarda, konforlu oyuklarda yaşamaktadır. Bu durum, romanın kurgusal sosyal yapısında zengin-fakir gibi farklı sosyal tabakaların olduğunu göstermektedir.

Romanda gerçek hayattaki gibi geleneklerine uyan ve onu yaşatmaya çalışan kahramanlar vardır.

Yüzüklerin Efendisi’nde gerçek hayatta “kültür aktarımı” diyebileceğimiz durum da görülmektedir. Yüzük yolculuğunda mola vermek için durduklarında şöyle bir diyalog geçer: “Bize Gilgalad’ı anlat,” dedi Merry birdenbire, Yolgezer Elf Krallıkları hakkındaki bir öyküyü bitirip duraklayınca. “O sözünü ettiğin eski ağıtın devamını biliyor musun hiç?” O esnada eski zamanlara ait hikâyeler anlatılır.” Ben Gandalf’ın anlattığı kadar biliyorum.” diyen Frodo da bir hikâye anlatmaya başlar.

“Bilbo davetlileri (ve fazlalıkları) bizzat kendisi, yeni beyaz kapıda karşıladı. Girene çıkana bu ikinciler arkadan çıkıp dolaşıp kapıdan tekrar girenler oluyordu - hediyeler dağıttı. Hobbitler kendi yaş günlerinde başkalarına hediye verirler. Adetlerine göre, pek pahalı, hele hele bu durumda olduğu gibi de bol keseden hediyeler değildir verdikleri; ama fena bir sistem değildir bu.” (Tolkien 2009, 48-49).

Bilbo Baggins’in doğum günü partisinin anlatıldığı yukarıdaki alıntıdan Yüzüklerin Efendisi üçlemesinde günlük yaşayışa ilişkin konularda da gerçek hayatla benzerlikler olduğu sonucu çıkmaktadır.

Romanda gerçek hayattakine benzeyen lider karakterler vardır. Aynı zamanda kitap da başkumandan, hükümdar ve kral kavramları da geçmektedir. Bu kavramların geçmesi kitapta liderlerin de olduğunu göstermektedir.

Gandalf’ın bilgelik, soyluluk, ölümsüzlük, güç gibi özelliklerinin karşısına zıt karakter olarak çıkartılan Saruman’ın da kötülük yapan, kışkaç ama güçlü ve ölümsüz oluşu bir anlamda liderlikte aranan özellikleri de belirtmektedir.

“Yurt’un hükümdarı olsa dahi, Thengel oğlu heoden’in hükmünün Elendil’in Gondor’a varis olarak bıraktığı Arathorn oğlu Aragorn’un rızasına üst olması bana pek makul gelmedi.” (Tolkien 1999, 134).

“O konuya gelince,” dedi Süvari, cüceye yukarıdan bakarak, “önce eller söyler kim olduklarını. Yine de benim adım Eomund oğlu Eomer; bana Atçanyurt’un Üçüncü Başkumandanı derler.” (Tolkien 1999, 38).

“Yeşil ve kahverengilere bürünmüş, yabancı bir elf daha vardı: Kuzey Kuyutorman Elfleri’nin kralı olan babası Thranduil’den ulak gelen Legolas.”(Tolkien 2009, 306).

Romanda bazı ırkların daha soylu, bazılarınsa daha düşkün, sevilmeyen ırk olduğu görülmektedir. Orklar; iğrenç, özgürlük düşmanı olarak anılırken, Elfler “kutlu halk” olarak anılmaktadır. Bu ırkçı yaklaşım, dil ve fiziksel özellikler yönünden de hissettirmektedir. Gerçek yaşamda ve toplum ilişkilerinde rastlanan bir anlamda ‘ötekileştirme’ ya da ‘ırkçılık’ denilebilecek tutum ve davranışlar romanın toplumsal atmosferinde de görülmektedir.

“Utomno yıkılmadan önce oraya hapsedildi, kötülüğün ağır sanatıyla bozulup köleleştirildi ve Melkor işte böyle yetiştirdi, Elflerle alay edip onlara imrenen ve zamanla en korkunç düşmanları olan iğrenç Ork ırkını” (Tolkien 2007b, 63).

“İşte tüm özgür halkların düşmanı Orklar bu şekilde yaratıldılar ve bataklıktaki sinekler gibi çoğaldılar.” (Tolkien 2007b, 63).

“‘Kutlu halk,’ dedi Frodo, ‘bunun anlamı, sadece sizin gittiğiniz yöne doğru gidiyor olmamızdan ibaret. Yıldızların altında yürümekten hoşlanırım. Ama sizin arkadaşlığınız da canı gönülden isterim.’ ” (Tolkien 2009,115).

Orklar“ın fiziksel özellikleri dünyamızda yaşanan olumsuz örneklerdeki gibi ırkların soylu-soysuz olarak belirlenmesinde kullanılmıştır.

“... kısa boylu, geniş vücutlu, yassı burunlu, soluk benizli, geniş ağızlı ve çekik gözlü; açıkçası-Avrupalı gözüyle- Moğolların daha aşağı ve daha sevimsiz versiyonlarıdır.” (Tolkien“den aktaran Carpenter, H., Tokien, C. 2011).

Dil ve iletişim konusunda roman önemli bir içeriğe sahiptir. Gerçek hayatta da rastladığımız gibi artık eskimiş bir dille yazılmış “Ash nazg durbatuluk, ash nazg gimbatul, ash nazg thrakatuluk agh burzum-ishi krimpatul.” Gibi yüzükte yazan cümle ya da “Kaçtı kız yine, ama bu kez Beren yetişti hemen Tinüviel! Tinüviel! diye. Elfçe ismiyle seslendi ona birden” şiirinde geçen dizeler gibi.

“Elfler hemen cevap vermedi, kendi dillerinde alçak sesle bir şeyler konuştular.”(Tolkien 2009, 116).

Boone (2019), Eski İngilizce'nin en önemli eseri olan Beowulf'un Tolkien'e esin kaynağı olduğunu dile getirir.

3.2. Gerçek hayatla roman dünyasının benzemeyen yönleri

Gerçek hayatta toplumsal ilişkilerde önemli bir yeri olan “Din” konusu Yüzüklerin Efendisi romanında yer almamıştır.

KAYNAKLAR

Boone, B.(2019).İngiliz Edebiyatı: Say Yayınları. İstanbul-Türkiye.

Carpenter, H., Tokien, C.(2011). The Letters of J. R. R. Tolkien: HarperCollins Publishers. Londra- İngiltere.

Çalık, M. (2019). “Alanyazın Tarama”. Eğitimde Araştırma Yöntemleri. Özmen, H., Karamustafaoğlu, O. (ed). Pegem Akademi Yayınları: Ankara-Türkiye.

Erksan, D. (2009). ”Çevrilmiş Bir Yapıta Önsöz”. J.R.R.Tolkien (yazar).Yüzük Kardeşliği: Metis Yayınları. İstanbul-Türkiye

Eyigün, S. (2007). “Modern ve Geleneksel Romanın Temel Farkları ve Politik Gündümlü Romanın Modern Roman İçindeki Yeni Konumu”. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(2): 262.Erişim Adresi:https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50387 .Erişim Tarihi:28.03.2021.

Karataş,T. (2001).Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü:Yedi Gece Kitapları. İstanbul-Türkiye.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, Yüzüklerin Efendisi üçlemesi örnekleminde fantastik romanlarda gerçeklik araştırması yapılmıştır ancak hem gerçeklik hem de fantastik roman konuları çok kapsamlı konulardır. Bu çalışmada konuyu genel hatlarıyla ele alarak araştırmacılara katkı sağlamaya çalıştık.

Yüzüklerin Efendisi romanında, dil üzerine ayrı ve kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Edebi eserlerin diğer bilim dallarıyla ilişkisi gözetilerek yapılacak çalışmalar literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

Okuyucuda hoş etkiler uyandırmak, onları etkilemek için etkili bir anlatımla oluşturulmuş edebî metinlerin gerçeklikle ilgisi genellikle tartışmalı bir konudur. Gerçeklik algısının değişikliği, zaman algısının farklılığı vb. konular da edebiyat gündeminde sürekli yer almaktadır ve yer almaya devam edecektir.

Fantastik roman diye adlandırılan eserler, aynı zamanda edebî eserdir. Edebî eserlerin kurgusal (kurgusal) bir yapısı vardır. Gerek kahramanlar gerekse mekânlar anlatılacak hikâyeye uygun olarak kurgulanır. Olay anlatan yazılarda çatışma unsuru önemlidir. Genel olarak çatışma: zengin-fakir, iyi-kötü, güçlü-güçsüz gibi karşıt güçler ya da özellikler üzerinden verilir. Bu ve benzeri nedenlerle kurgusal metinlerde, en çok da okuyucuda gerçeklik duygusu uyandırması için fantastik romanlarda gerçek hayattakine benzer karakterler, yer ve zaman oluşturulması gerekmektedir.

Fantastik roman adlandırması bilim kurgu romanı, ütopya romanı, distopik roman gibi sınıflamalar da yapıldığı için türler arasında karışıklığa yol açmaktadır.

Ören, A. (2015). “Edebiyatı Kurgusal Gerçeklik”. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2): 156-162. Erişim Adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/255197. Erişim Tarihi:14.04.2021.

Özdemir,E. (2013). Eleştirel Okuma:Bilgi Yayınevi. İstanbul-Türkiye.

Özlük, N. (2011). Türk Edebiyatında Fantastik Roman: Hiperlink Yayınları. İstanbul-Türkiye.

Tolkien, J.R.R. (1999). Yüzüklerin Efendisi: İki Kule: Metis Yayınları. İstanbul-Türkiye.

Tolkien, J.R.R. (2007a). Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüşü: Metis Yayınları. İstanbul- Türkiye.

Tolkien,J.R.R. (2007b). Silmarillion:İthaki Yayınları. İstanbul-Türkiye.

Tolkien, J.R.R. (2009). Yüzüklerin Efendisi: Yüzük Kardeşliği: Metis Yayınları. İstanbul- Türkiye.